

El llac Baikal

El llac, immens, és vorejat de carenes muntanyoses abruptes i d'una alçada considerable, amb una vegetació i una fauna pròpies de la taiga. Una taiga que s'estén molt més enllà de la rodalia del llac, dins una Sibèria incommensurable. Tot plegat fa l'efecte d'assistir a un acte grandiloqüent de la natura.

El llac Baikal és situat a la Sibèria oriental, al sud-est de Rússia, a poc més d'un centenar de quilòmetres de la frontera amb Mongòlia. El llac pertany íntegrament a la Federació Russa, però la major part (el nord, l'est i una part de l'oest) és de la República dels Buriats. Aquesta República fou formada el 1923, quan Lenin encara vivia, i disposa d'autonomia administrativa en alguns camps, d'ordre cultural o ambiental. Els nadius d'aquests indret són els buriats. Els buriats són d'ètnia mongol i, per tant, tenen uns trets físics molt diferenciats dels dels russos. Els buriats tenen una tradició molt diferent de la russa, se senten orgullosos de ser descendents del Genguis Khan (sobirà universal, en mongol) que honoren i a qui processen un gran respecte. Majoritàriament són de religió budista, si bé els que viuen al costat del llac són xamanistes.

El Baikal té, aproximadament, una longitud de 620 quilòmetres (com de Girona a Alacant) i una amplada màxima de 40 quilòmetres. És a dir, té una superfície aproximada de 34.600 km², semblant a la del Principat de Catalunya (32.000 km²). El llac té 336 rius que li són tributaris. La superfície ocupada per les conques d'aquests rius és, aproximadament, de 588.000 km²; és a dir, que drenen una superfície semblant a la de la Península Ibèrica (584.553 km²). Tres quartes parts de l'aigua que rep el Baikal provenen de tres grans afluents: el Selengà, l'Angarà superior i el Barguzin. D'aquests tres, el Selengà, que neix a la República de Mongòlia i té més de 1.000 quilòmetres de recorregut, és el que, a molta distància dels altres, aporta més aigua al llac. Del Baikal, només en surt un riu, l'Angarà inferior, sobre el qual hi ha nombroses llegendes. Fruit de tots aquests afluents i de la grandària i profunditat de la conca, el llac Baikal conté tanta aigua com la mar Bàltica o com els cinc grans llacs de l'Amèrica del Nord plegats. És el llac més profund del món, perquè ateny una fondària de 1.700 metres i és el setè més gran del món. Tot això fa que el llac Baikal representi el 22% de les reserves mundials d'aigua dolça i el 85% de les de la Federació Russa.

En general l'aigua d'aquest llac és com aigua

L'impacte del llac siberià de Baikal sobre el visitant és intens. Poques coses al món són tan singulars i contenen tanta bellesa com el paisatge que ofereixen aquest llac –el setè més gran del món– i les seves ribes, cofre d'un tresor de la naturalesa que la UNESCO vol declarar patrimoni de la humanitat.

destil·lada que hom pot directament del llac per beure, cuinar o posar a la bateria del cotxe. La seva transparència és superior a la que un lector es podria imaginar llegint un article de revista. Quan el llac es glaça totalment (a excepció de les desembocadures dels rius i l'inici de l'Angarà inferior), cosa que passa anualment de desembre a maig, el glaç és transparent i s'hi pot observar l'activitat dels éssers vius que hi ha sota el glaç. Sense la superfície gelada o des de les carreteres que es fan sobre el llac quan aquest és glaçat, diuen que, a ull nu, es pot observar tot allò que es mou pel Baikal fins a una profunditat de 40 metres.

L'origen del llac és, encara avui, poc clar i discutit entre els científics però, el que sí que sembla segur és que l'antiguitat del llac és d'uns 25 milions d'anys, fet excepcional, perquè, els llacs, per la seva pròpia activitat metabòlica, la dels vegetals i animals que hi viuen, no solen superar els 30.000 anys. La tesi més probable sobre l'origen del llac propugna que la seva formació és deguda a un gran esfondrament, fa milions d'anys, de l'escorça terrestre que formà una depressió on actualment hi ha el llac. Segons aquesta tesi, l'esfondrament va modificar el curs dels rius del voltant, que van passar a desembocar al llac. La tesi seria abonada pel fet que, en èpoques posteriors, hi ha hagut altres esfondraments i que el llac Baikal es troba situat en una àrea de gran activitat sísmica. És probable, doncs, que el llac es vagi enfonsant encara ara, atesa la gran activitat sísmica d'aquesta zona.

El patrimoni natural de la regió del Baikal és importantíssim. Hi podem trobar més de 1.800

JORDI PORTABELLA

espècies diferents, de vegetals i animals, tres quartes parts de les quals hi són endèmiques; és a dir, que viuen exclusivament en aquest indret.

Moltes de les espècies faunístiques i florístiques del llac són paleoendèmiques (endemismes antics) d'aigua dolça. Però l'espècie més representativa del llac és, sens dubte, la foca del Baikal (*Phoca phocetida siberica*), d'origen marí i que, probablement, va arribar al llac remuntant l'Angarà inferior. També hi ha molts peixos que constitueixen la dieta fonamental dels seus habitants i que formen la base de la cuina autòctona. Un dels més celebrats, pel caviar que se'n fa i que es comercialitza, és l'esturió (*Acipenser sturio*), que pot assolir grans dimensions. L'anomenat omul o peix blanc (*Salmo omul*) i les diverses truites siberianes també són molt apreciats.

El Baikal, o Baigal com en diuen els buriats, és envoltat de muntanyes, amb una vegetació pròpia dels boscos aciculifolis de la zona boreal: la taiga. El nom "taiga" és originari de la Sibèria i, inicialment, només s'emprava per designar els boscos de les terres fredes i humides d'aquestes contrades. Però amb el temps el nom ha anat estenent-se i actualment serveix per designar els boscos d'onsevulla del món que tinguin aquestes característiques. La taiga és formada originàriament per pícees, té un estrat arbustiu força pobre, i un estrat arborel abundant i amb força molsa arran de terra. La taiga és, doncs, un bosc molt transitable i molt agradable de passejar-hi, per la riquesa cromàtica que ofereix l'estrat herbaci. A més, generalment, i també al Baikal, la taiga és formada per més espècies arbòries que no les que teòricament li pertocuen. A la taiga del Baikal hi ha abundància d'avets (*Abies siberica*), pins (*Pinus siberica*, *Pinus sylvestris*), làrixis (*Larix siberica*, *Larix dahurica*) i bedolls (*Betula pendula*).

En unes condicions climàtiques molt severes la major part de l'any, sorprèn la important di-

En la pàgina de l'esquerra, panoràmica del Baikal. En aquesta pàgina Litsbianska, poble a la riba del Baikal. Els pobles de la riba del Baikal són de petites dimensions; les cases són d'una sola planta, de fusta i amb sostre d'uralita. L'activitat econòmica dominant dels habitants del Baikal són l'agricultura i la pesca.

versitat faunística que conté. Si anem a la regió del Baikal a l'època adequada, hi podrem veure grans herbívors, com ara ants (*Alces alces*), rosegadors, carnívors com el linx (*Lynx lynx*), el llop (*Canis lupus*), ocells de bec fort, i el rei dels omnívors, l'ós bru (*Ursus arctos*).

Essent així, no és estrany que, el 1921, el Parlament de la desapareguda URSS declarés aquesta zona reserva natural, amb el nom de Barguzin. Més endavant, la protecció del Baikal es va estendre amb la prohibició de pescar en una zona de 50 quilòmetres de llarg i 3 d'ample perquè, amb la instal·lació de conserveres de peix, el nombre d'individus de les diverses espècies ictiòcoles havia disminuït d'una manera alarmant. Tot i aquests esforços, els paratges del Baikal continuen corrent un gran perill de degradació, a conseqüència de la instal·lació de papereres i d'indústries diverses a les seves ribes. És per aquest motiu que, actualment, el Parlament de la Federació Russa debat la forma de conferir un grau de protecció molt més elevat per a la regió del Baikal i que, el mes de setembre, tindrà lloc una reunió de les Nacions Unides, impulsada per la UNESCO, per tal d'aconseguir que el Baikal sigui declarat patrimoni mundial.

Al llac Baikal, cal anar-hi per gaudir-ne respectuosament, més amb el discret silenci del treball dels sentits i del pensament, que no amb el batibull de la paraula eloqüent... Almenys això és el que agraeixen tant els nadius com aquells qui tenen interès a conèixer els indrets naturalístics excepcionals de tot el món. I per anar al Baikal, o tornar-ne, res de més recomanable que el Transiberià, el tren que, en quatre dies, us transporta per una bona part de la Sibèria, entre taiga i estepa, fins a Moscou, i us permet de copsar, a les parades que fa el tren, i ni que sigui sense utilitzar el llenguatge verbal, el tarannà de les persones que viuen a les contrades que trevesseu.

Jordi Portabella

